

Innhold

Lavere gebyr gjør det billigere å bytte bank
Side 2

Statsråden vitja Konkurransetilsynet
Side 3

Nordisk matvarerapport viser store forskjeller mellom landene
Side 4

Prior får kjøpe Norgården
Side 5

Avviser klage fra Synnøve Finden
Side 5

Departementet støtter avslag
Side 6

Konkurranse til fordel for forbrukerne
Side 8–9

Vil styrke dialogen med næringslivet
Side 11

21 selskap kan få gebyr for brot på meldeplikta

Konkurransetilsynet sendte i byrjinga av februar ut varsel om gebyr til 21 selskap som ikkje har meldt frå i tide om meldepliktige fusjonar eller oppkjøp. Det høgaste gebyret kan bli på 80 000 kroner.

– Bedrifter og andre næringsdrivande har plikt til å melde frå til Konkurransetilsynet om fusjonar, oppkjøp og avtaler som fører til kontroll i andre selskap. Tilsynet må få melding seinast når endeleg avtale er inngått eller kontroll er overtatt, understrekar avdelingsdirektør Jostein Skaar i Konkurransetilsynet.

I alt 623 fusjonar og oppkjøp vart meldt til Konkurransetilsynet i 2005. Seks selskap fekk gebyr fordi dei ikkje melde frå slik dei har plikt til å gjere. Like før jul varsla Konkurransetilsynet at det kunne bli aktuelt å gje fem nye selskap gebyr, og no har altså ytterle-

gare 21 selskap motteke slikt varsel. To av varsla gjeld fleire regelbrot frå same selskap.

Før Konkurransetilsynet fattar endeleg vedtak i desse sakene, har partane høve til å uttale seg. Storleiken på gebyra som no er varsla ligg mellom 10 000 og 80 000 kroner.

I tillegg har Konkurransetilsynet no vedteke eit gebyr på 10 000 kroner til eitt av selskapa som vart varsla før jul.

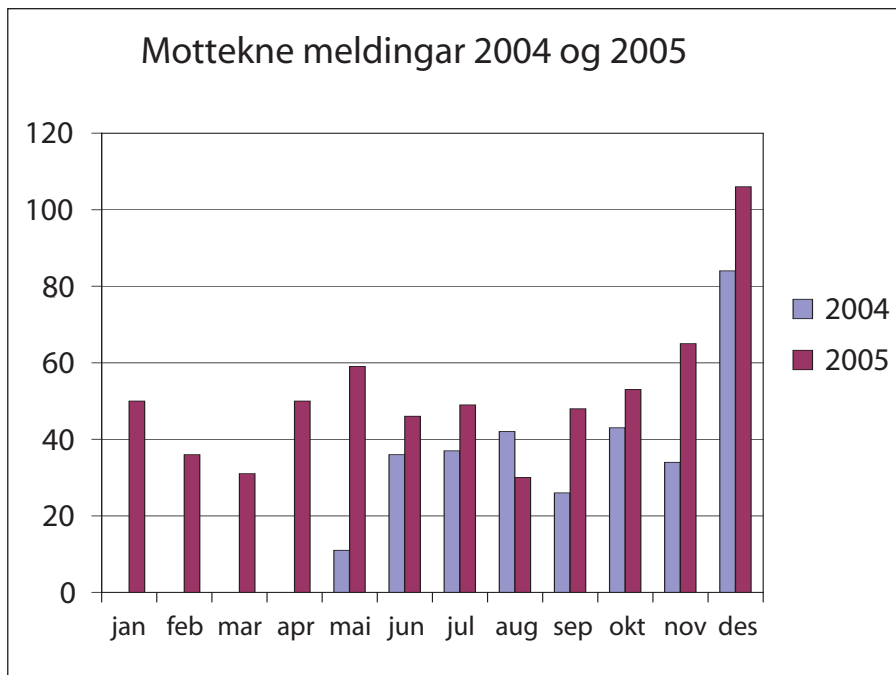
– Då dei første gebyra vart utferda hausten 2005, la vi vekt på at reglane om meldeplikt var relativt nye og at det var første gong tilsynet sette i verk slike sanksjonar, fortel Skaar.

– I dei sakene der det no er tale om høgare gebyr, har samanslutningane skjedd etter byrjinga av juli 2005, då vi første gong varsla at slike gebyr kunne bli aktuelle.

I vurderinga av storleiken til gebyra tar Konkurransetilsynet omsyn til omsetnaden til føretaka og til grovskapen og varigheita av lovbrøtet. Det blir òg sett hen til at gebyra bør ha ein preventiv effekt.

Meldeplikta vart innført 1. mai 2004, og 312 fusjonar og oppkjøp vart meld til tilsynet det året – det vil seie et snitt på 39 i månaden. For 2005 var snittet 52 meldingar i månaden. I seks tilfelle greip Konkurransetilsynet inn og sette vilkår eller forbaud slike samanslutningar.

■ Lavere gebyr gjør det billigere å bytte bank

Knut Eggum Johansen

Fra nyttår ble gebyret for å bytte bank ved refinansiering av lån redusert til 215 kroner. Konkurransedirektør Knut Eggum Johansen oppfordrer bankkundene til å sjekke renten på sitt boliglån og bytte bank hvis de finner bedre tilbud.

– Ved å bytte bank kan låntakere få lavere rente på sine lån. Hvis flere bytter bank vil dette også øke konkurransen om å gi boliglån, og bankenes utlånsmarginer vil bli presset nedover, mener Eggum Johansen.

Fra 1. januar 2006 ble tinglysingsgebyret redusert for refinansiering av lån med samme låneramme, med samme pantsettere og hvor samme panteobjekt stilles som sikkerhet. Den nye satsen er på 215 kroner. Konkurransetilsynet har ved flere anledninger bedt om at tinglysingsgebyret blir redusert, nettopp

for å sikre god konkurranse om boliglån.

– I forbindelse med at gebyret ble økt til 2112 kroner i juli 2004, viste tilsynet i et eksempel at med 1 million kroner i lån måtte lånekunden bli tilbudt 0,21 prosentpoeng lavere rente for at det skulle lønne seg å bytte bank. Bare 48 av 126 banker kunne gi kundene lavere rente på dette tidspunktet. Med den nye satsen på 215 kroner skal det imidlertid lite til før bankbytte er lønnsomt, påpeker konkurransedirektøren.

redaksjon

Nr. 1/2006

Konkurransenytt utgis av Konkurransetilsynet. Abonnement er gratis.

Ansvarlig redaktør:
Signe Horn

Redaktør:
Andreas Kjeldsberg Pihl

Redaksjon:
Cato A. Mørk
Knut Wettermark

Redaksjonen ble avsluttet
10. februar 2006

Abonnement kan bestilles hos
Konkurransetilsynet
Postboks 439 Sentrum
5805 BERGEN

Telefon: 55 59 75 00
Telefaks: 55 59 75 99

post@konkurransetilsynet.no
www.konkurransetilsynet.no

■ Statsråden vitja Konkurransetilsynet

Fornyings- og administrasjonsminister Heidi Grande Røys var fredag 20. januar i Bergen for å vitja Konkurransetilsynet for første gong.

Flyttinga til Bergen var eit viktig tema. Statsråden vart orientert om korleis flytteprosessen har gått føre seg så langt, og om planane for det som står att. Ho fekk òg ei omvising i lokala i Telegrafbygningen, og møtte dei tilsette i tilsynet til felles lunsj.

I tillegg fekk fornyingsministeren ei generell orientering om verksemda til Konkurransetilsynet, og eit overblikk over kva for konkrete marknader tilsynet er særskilt oppteke av.

Seniorrådgjevar Søren Wiig i samtale med fornyingsminister Heidi Grande Røys.

■ Ny postadresse: Bergen

Ein milestolpe vart nådd da Konkurransetilsynet 1. februar tok i bruk si nye offisielle postadresse – i Bergen. Meir enn halvdel av dei tilsette i tilsynet arbeider no ved bergenskontoret.

Flyttinga av Konkurransetilsynet tok til våren 2004, etter at Stortinget året før hadde vedteke at åtte statlege tilsyn skulle flyttast ut av Oslo. Den ærverdige Telegrafbygningen i hjertet av Bergen husar stadig fleire medarbeidarar etter kvart som bergenskontoret blir bygd opp. Innan utgangen av 2006 skal heile tilsynet vere på plass i byen mellom dei sju fjell.

Med fleire tilsette i Bergen aukar behovet for kontorplass, og Konkurransetilsynet tok like før jul i bruk delar av andre høgda i Telegrafbygningen. Frå før bruker tilsynet heile tredje høgda.

Ved årsskiftet hadde Konkurransetilsynet 59 medarbeidarar i Bergen og 54 i Oslo, om ein reknar med mellombels tilsette. Ved inngangen til 2007, når oslokontoret er nedlagt og flytteprosessen avslutta, vil tilsynet ha om lag 90 tilsette.

Av dei som arbeidde i tilsynet før flyt-

tevedtaket, har 14 flytta til Bergen eller underskrive ei flytteavtale. Fleire tilsette har òg vist interesse for ei løysing som inneber pendling med stønad frå tilsynet i inntil to år. Kor mange som til slutt vel å flytte med eller pendle, vil først vere klart til sommaren.

tevedtaket, har 14 flytta til Bergen eller underskrive ei flytteavtale. Fleire tilsette har òg vist interesse for ei løysing som inneber pendling med stønad frå tilsynet i inntil to år. Kor mange som til slutt vel å flytte med eller pendle, vil først vere klart til sommaren.

Den nye postadressa er:

Konkurransetilsynet
Postboks 439 Sentrum
5805 BERGEN

Besøksadresse i Bergen:
Olav Kyrres gate 8

Besøksadresse i Oslo:
Hieronymus Heyerdahls gate 1

Telefon: 55 59 75 00
Telefaks: 55 59 75 99

Direktenummera til dei tilsette er dei same som før.

Fakturaer skal til eiga adresse

For å sikre ei effektiv handsaming av inngåande fakturaer, har Konkurransetilsynet innført elektronisk fakturahandsaming. Dette inneber at alle fakturaer til Konkurransetilsynet skal sendast til Senter for statlig økonomistyring (SSØ) på adressa nedanfor. For å unngå forseinkingar må fakturaen merkast med referansenummeret som vert opplyst ved bestilling.

Fakturaadressa er:
Konkurransetilsynet
Fakturamottak SSØ
Postboks 4104
2307 HAMAR

■ Nordisk matvarerapport viser store forskjeller mellom landene

Prisnivået på norske matvarer er høyt sammenlignet med prisnivået i EU. Dette kommer frem i en ny rapport om de nordiske matvaremarkedene. Hovedårsaken til de høye prisene er de norske landbruksreguleringene. Med utgangspunkt i at det er et politisk mål å opprettholde disse reguleringene, presenterer rapporten konkrete forslag til hvordan konkurransen kan styrkes.

Rapporten er skrevet av den danske Konkurrencestyrelsen med bidrag fra en nordisk arbeidsgruppe. Gruppen har analysert de nordiske matvaremerkene og kommet med forslag til løsninger på konkrete konkurranseproblemer.

Rapporten viser at prisene er høyere i de nordiske landene enn gjennomsnittet for 15 EU-land. I forhold til EU-gjennomsnittet er prisnivået 26 prosent høyere i Danmark, 12 prosent høyere i Finland og Sverige, 42 prosent høyere i Island og 38 prosent høyere i Norge. Det norske og islandske importvernet er hovedårsaken til de særlig høye prisene i disse landene.

En undersøkelse foretatt på oppdrag fra arbeidsgruppen, viser også at de nordiske landene har et smalere vareutvalg i butikkene enn Frankrike. Frankrike ble valgt som sammenligningsgrunnlag fordi de franske matvareprisene ligger nært opptil EU-gjennomsnittet. I de varegruppene som er undersøkt, har Norge og Island det minste utvalget, mens Finland har et utvalg omtrent på linje med Frankrike. Resultatene er basert på et veid gjennomsnitt fra et knippe butikker i hvert land. I de fleste nordiske land har lavpriskjeder med begrenset antall varer hatt stor fremvekst. På denne bakgrunn er

Konkurransetilsynet opptatt av å legge til rette for at flere alternative tilbydere er representert i butikkhyllene.

Markedskonsentrasjonen er høy både på leverandør- og detaljistsiden i de nordiske matvaremarkedene, sammenlignet med markedene i andre europeiske land. Dette medfører fare for svak konkurranse. Store bedrifter og høy markedskonsentrasjon kan imidlertid være nødvendig for å utnytte stordriftsfordeler. Dagligvarekjedenes kjøpermakt kan også sikre sterk konkurranse og lave priser på leverandørleddet. Det er imidlertid fare for at mindre leverandører ikke får tilfredsstillende adgang til dagligvarekjedene. For at forbrukerne skal dra nytte av prisavslagene, må også konkurransen på detaljleddet være tilfredsstillende.

Markedskonsentrasjonen kan da ikke bli høyere enn den er i dag.

Utenlandske leverandører og dagligvarekjeder kan bidra til økt konkurranse, som i sin tur kan gi lavere priser og flere valgmuligheter. Det foregår stadig en harmonisering av europeisk regelverk som regulerer produksjon og salg av matvarer, noe som legger til rette for økt konkurranse over landegrensene. Det tollbaserte importvernet på landbruksprodukter gjør at Island og Norge skiller seg fra de nordiske EU-landene

Danmark, Finland og Sverige når det gjelder handel over landegrensene for disse produktene.

Konkurransetilsynet er opptatt av å bedre konkurranseforholdene i dagligvarebransjen, slik at prisene blir lavere og vareutvalget bedre for forbrukerne. Alle de nordiske konkurransemyndighetene står bak noen anbefalinger som skal bedre konkurranseforholdene, blant annet:

- gripe inn mot fusjoner og oppkjøp dersom disse fører til eller forsterker en vesentlig begrensning av konkurransen,
- legge til rette for at også mindre leverandører får tilgang til dagligvarekjedene, ved å stanse forsøk fra dominerende aktører på å stenge ute mindre konkurrenter,
- lette etableringsmulighetene i dagligvarehandelen gjennom å påvirke plan- og bygningsmyndighetenes regelverk.

For å følge med på konkurransesituasjonen i dagligvarebransjen i Norge, har Konkurransetilsynet nylig pålagt alle dagligvarekjedene meldeplikt for sine avtaler med markedsledende leverandører. Dette er en oppfølging av rapporten om hylleplassbetaling fra juni i fjor.

■ Griper ikke inn mot ølavgifter

Konkurransetilsynet har avsluttet sin gjennomgang av Ringnes' avtaler om salg av øl til serveringssteder.

– Vi legger til grunn at Ringnes så raskt som mulig vil gjennomføre en revisjon av avtalene, slik de har varslet, og at de frem til revisjonen er utført vil praktisere samtlige avtaler i overensstemmelse med konkurranseloven, sier seniorrådgiver Magnus Gabrielsen.

– Det at vi avslutter vår saksbehandling innebærer ikke en formell godkjenning av Ringnes' avtalepraksis i dette markedet, understreker Gabrielsen. Det påhviler det enkelte foretak å påse at konkurranselovens bestemmelser til enhver tid blir overholdt.

■ Prior får kjøpe Norgården

Fornyingsminister Heidi Grande Røys har i samråd med landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen komme til at Prior likevel skal få kjøpe Norgården, grunna landbrukspolitiske omsyn. Statsråden er imidlertid samd i at kjøpet forsterkar ei allereie sterk avgrensing av konkurransen i markedene for konsumegg og eggprodukt.

I mars 2005 kjøpte Prior alle aksjane i Norgården. Norgården sin aksjepost på 70 prosent i eggproduktfabrikken Eggprodukter AS var ein del av oppkjøpet. Norgården er Prior sin største konkurrent i marknaden for konsumegg. Prior aukar dermed sin del av marknaden for sal av slike egg frå rundt 60 til 75 prosent. I markedene for eggprodukt får Prior kontroll med nær 100 prosent av omsetnaden av egg som vert nytta i næringsmiddelindustrien.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet meiner difor at Prior sitt oppkjøp av Norgården forsterkar ei allereie sterk avgrensing av konkurransen i begge desse markedene.

Etter konkurranselova skal Konkurransetilsynet gripe inn mot fusjonar og oppkjøp dersom dei fører til vesentleg dårlegare konkurranse.

Tilsynet la derfor i fjor haust ned forbod mot oppkjøpet og påla Prior å selje aksjane til ein kjøpar som er uavhengig av Prior. Prior klagar vedtaket inn for Fornyings- og administrasjonsdepartementet, som etter loven berre kan omgjere vedtaket ut frå reine konkurransefaglege vurderingar. Departementet sluttar seg til Konkurransetilsynet sine vurderingar i si handsaming av klaga og opprettheld vedtaket.

Etter konkurranselova kan likevel Kongen i statsråd tillate oppkjøp som Konkurransetilsynet har gripe inn mot, dersom saka er av stor verdi for fellesskapet. Fornyingsministeren meinte dette er ei slik sak, fordi oppkjøpet er med på å ivareta viktige landbrukspoli-

tiske omsyn. Ho fremja derfor saka for regjeringa, som i statsråd 10. februar bestemte at Prior får kjøpe Norgården.

For å redusere dei konkurranseskadelege verknadene av oppkjøpet, er det sett som vilkår at Norgården sel alle sine aksjar i Eggprodukter AS. I tillegg vert Prior pålagt å forsyne Eggprodukter AS med råstoff.

■ Avviser klage fra Synnøve Finden

Konkurransetilsynet har kommet fram til at Tines pris på salg av melk til industri og dagligvarehandelen ikke omfattes av konkurranseloven. På bakgrunn av dette avviste tilsynet en klage fra Synnøve Finden om at Tine tar for høy pris for melken.

Tine er pålagt å forsyne melkeråvare til konkurrenter som foredler melkeprodukter. Synnøve Finden klaget i oktober Tine inn for Konkurransetilsynet. Selskapet mente at Tine hadde satt en for høy pris på melkeråvare i forhold til hva melkeprodusentene fikk utbetalt fra Tine for samme råvare, og at Tine dermed misbruker sin dominerende

stilling overfor konkurrerende meierier som kjøper råvare.

Konkurranseloven har et unntak for deler av landbruks- og fiskerinæringen og Konkurransetilsynet mener salg og prising av melkeråvare omfattes av dette unntaket. Tines fastsettelse av pris på melkeråvare er regulert i lover,

forskrifter og avtaler som regulerer produksjon og omsetning av landbruksprodukter. På bakgrunn av dette mener tilsynet at landbruksmyndighetene er rett instans til å behandle denne saken.

Synnøve Finden har klaget på avgjørelsen og klagebehandlingen er startet.

notiser

Fusjonen mellom Gilde og Prior

Konkurransetilsynet har teke imot ei fullstendig melding om fusjonen mellom Gilde og Prior. Tilsynet vil nå vurdere kva for konsekvensar fusjonen får for konkurransen i dei aktuelle markedene.

Ifølgje fristane som er fastsette i konkurranselova må Konkurransetilsynet omkring midten av februar seie frå om det er på tale å gripe inn mot fusjonen. Tilsynet kan avslutte saka før dette dersom det ikkje er aktuelt å gripe inn.

■ Departementet støtter avslag

Fornyings- og administrasjonsdepartementet har behandlet to klager fra Tele2 og UPC etter at Konkurransetilsynet i fjor avsto å gripe inn mot Telenors rabattavtale med Norske Boligbyggelags Landsforbund (NBBL). Departementet støtter avslaget.

Avtalen mellom Telenor og NBBL har tidligere vært behandlet av Post- og teletilsynet, Samferdselsdepartementet og Konkurransetilsynet. I 2003 grep Konkurransetilsynet inn mot avtalens vilkår om eksklusivitet og krav om at et visst antall kunder sluttet seg til avtalen. Samme år grep Post- og teletilsynet inn mot størrelsen på rabatten, men dette vedtaket ble opphevet av Samferdselsdepartementet året etter.

Etter Samferdselsdepartementets avgjørelse klaget Tele2 og UPC på nytt til Konkurransetilsynet, fordi de mente at rabattene i avtalen var i strid med for-

budet mot misbruk av dominerende stilling i den nye konkurranse-loven, som trådte i kraft 1. mai 2004.

Klagerne mente at rabattavtalen begrenset konkurransen ved å sørge for lojale kunder, og at prisene avtalen ga, førte til såkalt marginskvis. UPC mente dessuten at rabattene utgjorde en konkurranseskadelig underprising, der hensikten var å drive ut UPC som konkurrent.

Konkurransetilsynet avsto i juli 2005 anmodningene om å gripe inn mot rabattavtalen. Tilsynet fant ikke at avta-

len begrenset konkurransen slik Tele2 og UPC hevdet. Tvert imot mente tilsynet at avtalen har ført til at en mengde kunder opplever lavere priser på en rekke tjenester. Dermed ble saken avsluttet.

Etter at Tele2 og UPC klaget på denne avgjørelsen, har Fornyings- og administrasjonsdepartementet behandlet saken. Departementet konkluderer med at Konkurransetilsynets avslag er tilstrekkelig begrunnet, og at avgjørelsen gir uttrykk for en forsvarlig prioritering. Klagen fra Tele2 og UPC tas derfor ikke til følge.

■ Konkurranserettsforum våren 2006

Forbudte forretningsnektelser, erstatning for brudd på konkurranse-loven og hvordan unngå å bryte konkurranse-loven er temaene for Konkurransetilsynets juridiske forum denne våren.

Konkurranserettsforum er et faglig forum med foredrag og mulighet for spørsmål og diskusjoner, og arrangeres tre ganger i halvåret. Det er åpent for jurister og jusstudenter med interesse for konkurranserett, og avholdes i lunsjtiden, med enkel servering.

Vårens første forum ble arrangert 8. februar. De to neste blir 10. mars og 19. juni. Møtene holdes i Konkurransetilsynets lokaler i Telegrafbygningen i Bergen.

For fullstendig program og påmelding, se www.konkurransetilsynet.no.

■ Konkurranseøkonomisk forum våren 2006

Programmet for konkurranseøkonomisk forum denne våren omfatter avsløring av karteller, informasjonsutveksling mellom bedrifter, forretningsnektelse og hvorvidt konkurranse-loven virker prisdrivende.

Seminarene arrangeres med foredragsholdere fra forskningsmiljøene og Konkurransetilsynet, samt utenlandske forskere som gjester fagmiljøene. Forumet er åpent for alle interesserte, og deltakelse er gratis.

Alle vårens møter holdes i Konkurransetilsynets lokaler i Telegrafbygningen i Bergen. Det første fant sted 9. februar, de neste arrangeres 28. februar, 6. juni og 14. juni. For program og påmelding, se www.konkurransetilsynet.no.

■ Konferanse om fusjoner og oppkjøp

Fredag 10. mars arrangerer Konkurransetilsynet den tredje årlige konferansen i konkurranserett. Stedet er Grieghallen i Bergen, og temaet for konferansen er konkurransemyndighetenes kontroll med fusjoner og oppkjøp.

Blant foredragsholderne er Richard Whish, professor ved King's College i London og en av Europas fremste eksperter i konkurranserett, og Thomas Vinje, som er partner i advokatfirmaet Clifford Chance i Brussel og har håndtert en rekke store konkurransesaker.

Konferansen koster 1500 kroner inkludert servering. Påmeldingsfristen er 15. februar. For mer informasjon, se www.konkurransetilsynet.no.

Grieghallen i Bergen

Program

Konkurransetilsynets konferanse 10. mars 2006

09.30	Registrering	12.30	Lunsj
10.00	Åpning av konferansen Knut Eggum Johansen, konkurransedirektør	13.45	Internasjonale fusjoner med virkninger i Norge Kristin Valla, advokat, BA-HR
10.15	Evidence in merger cases - the implications of the judgments in Tetra Laval/Sidel and General Electric/Honeywell Richard Whish, professor, King's College, London	14.30	Analysis of unilateral effects in merger cases Thomas Vinje, partner, Clifford Chance, Brussel
11.15	Pause	15.30	Pause
11.30	Anvendelsen av konkurranseloven på minoritetsserverv Lars Sørgard, sjeføkonom, Konkurransetilsynet	15.45	Gjennomføringsforbudet i konkurranseloven Eivind Vesterkjær, partner, Thommessen
12.00	Fallittbedriftsforsvaret under konkurranseloven Thea Skaug, advokatfullmektig, Arntzen de Besche	16.15	Forhandlinger med Konkurransetilsynet i fusjonssaker Jostein Skaar, avdelingsdirektør, og Kaja Wølneberg, seniorrådgiver, Konkurransetilsynet
		17.00	Sosial avslutning med servering av vin og tapas

■ Forretningshemmeligheter i melding om foretakssammenslutning

Etter en klage vedtok Moderniseringsdepartementet i november i fjor å gi innsyn i opplysninger om konkurrenter og omsetningstall. Konkurransetilsynet hadde unntatt dette som forretningshemmeligheter.

Mesta AS ønsket innsyn i den alminnelige meldingen fra Euroskilt AS om ervervet av NCC Norskilt Traffic Safety AS. Mesta fikk innsyn i meldingen, men ikke i opplysninger om markedsandeler, omsetningstall, konkurrenter, kunder og leverandører.

I klagen hevdet Mesta at angivelse av markedsandeler ikke kunne unntas offentlighet i sin helhet. På dette punkt

omgjorde Konkurransetilsynet selv sin avgjørelse, og oppga intervaller for markedsandelene.

Mesta aksepterte at opplysninger om kunder og leverandører var forretningshemmeligheter, men mente opplysninger om konkurrenter ikke var det.

Moderniseringsdepartementet ga Mesta medhold, og begrunnet det med at det var alminnelig kjent hvem som var

foretakenes viktigste konkurrenter.

Moderniseringsdepartementet ga dessuten Mesta medhold i at opplysninger i meldingen om den totale omsetningen i et marked heller ikke ville være å anse som forretningshemmeligheter dersom det dreier seg om informasjon som er allment tilgjengelig.

Konkurransen til fordel for forbrukerne

Utviklingen i norsk luftfart og andre viktige næringer illustrerer at konkurranse gir lavere priser og større valgfrihet for innbyggerne i store deler av landet, skriver Lars Sørgard, sjeføkonom i Konkurransetilsynet.

Konkurransen har fått en stadig viktigere rolle i flere og flere næringer i Norge. Vi som forbrukere kan ikke unngå å bli berørt av dette. Men tenker vi over hva det betyr? Vi tar det nærmest som selvsagt at vi skal kunne velge hvem vi kjøper kraft fra, hvem vi flyr med eller hvilket telefonselskap vi benytter. Men slik har det ikke alltid vært. Vi skal bare noen få år tilbake før det var monopol i norsk luftfart og dermed ingen valgfrihet. Går vi lenger tilbake i tid, hadde Televerket monopol. Da fantes det ingen valgfrihet. De som ønsket telefon måtte endog stille seg i kø, og for mange tok det måneder og år før en fikk telefon.

Utviklingen i norsk luftfart de siste årene kan illustrere hva konkurranse kan føre til. Norwegian etablerte seg på de største flyrutene i Norge i 2002. Resultatet ble konkurranse og lavere priser på innenlandske ruter (se figur). Norwegianers lave priser tvang SAS til å svare med å senke sine priser. Konkurransen gir også større valgfrihet. Nå kan en på ni innenlandske ruter

velge Norwegian i stedet for SAS. Norwegian har over 40 direkteruter til utlandet, og SAS har som en respons på konkurransen fra Norwegian og andre flyselskaper åpnet nye direkteruter. Det er tydelig at brukerne setter pris på den økte valgfriheten. Antallet passasjerer som reiser utenlands med rutefly har økt med 25 prosent de siste to årene – langt mer enn den generelle økningen i flytrafikken.

Den økte konkurransen har tvunget SAS til å gjennomføre omfattende kostnadsbesparelser. De startet programmet SAS Turnaround i 2002, og er nå nesten i mål med en reduksjon i enhetskostnadene for selskapet på 30 prosent. Dette innebærer milliardbesparelser for SAS bare i Norge. I siste omgang er det kundene som tjener på økt konkurranse. Det er grunn til å tro at gevinstene for flypassasjerene – både innenlands og til og fra Norge – kan være på over 2 milliarder kroner årlig. Regionene utenfor Oslo høster en stor del av disse gevinstene. Det er billigere å reise innenlands, og dessuten har konkurransen ledet til en rekke

direkteruter til utlandet fra andre byer enn Oslo. Nå kan en for eksempel reise direkte til Praha både fra Trondheim, Bergen og Oslo. SAS vil første halvår 2006 opprette fem nye direkteruter til Europa – alle disse er fra andre byer enn Oslo.

Skandiabankens inntreden i bankmarkedet for personkunder er et annet eksempel på hvordan konkurranse kan virke. De satset bevisst på nettbank, og hadde dermed en helt annen kostnadsstruktur enn tradisjonelle banker. Det er ingen tvil om at konkurransen bidro til at nettbank – en kostnadsbesparende løsning – vokste så raskt som den gjorde. Kostnadene på banktjenester ble presset ned, da en transaksjon på nettet koster bankene om lag én prosent av hva tilsvarende tjeneste vil koste hvis kunden betjenes over skranken. Kundene nyter godt av dette i form av nye produkter og lavere priser.

Eksempelet med nettbank viser at kunder i alle deler av landet nyter godt av konkurranse og økt valgfrihet. Det

notiser

Fri prissetting hos kioskjeder i Sverige

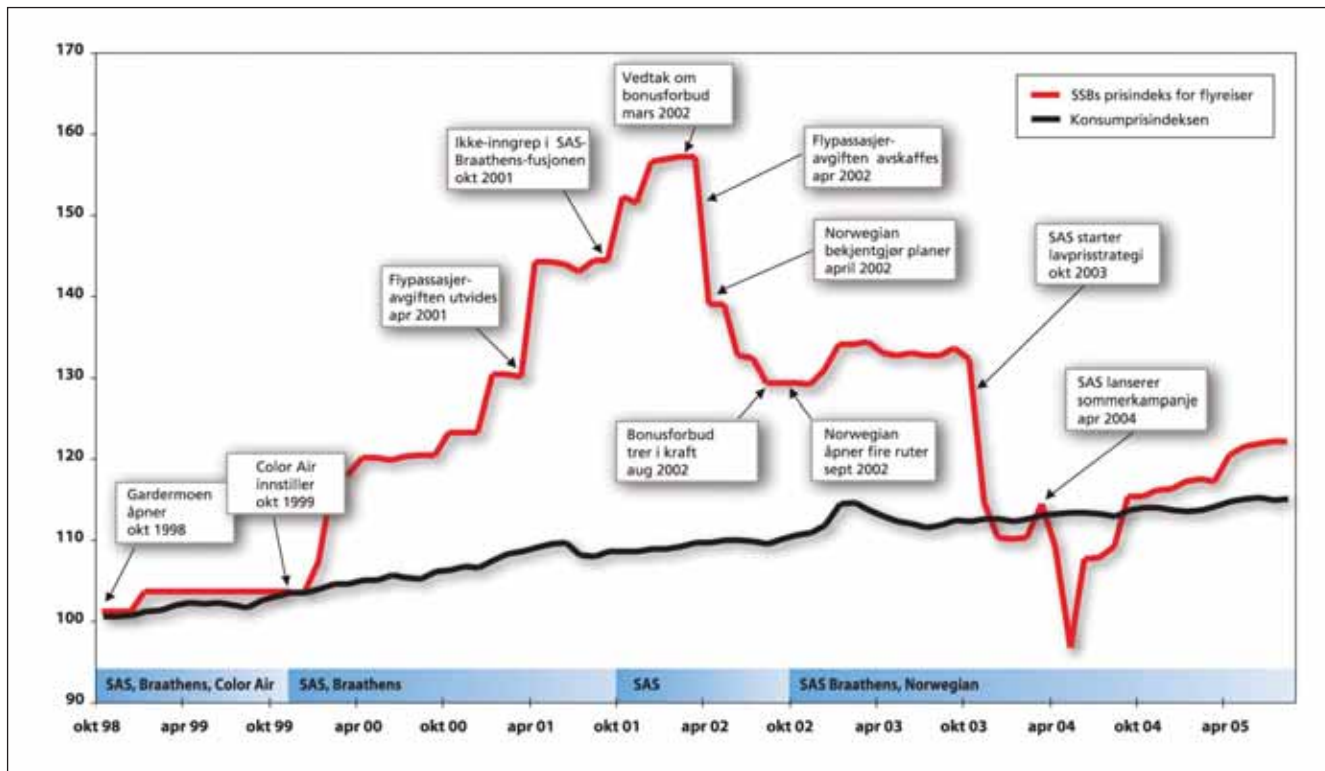
Reitangruppen har gått med på å endre sitt system for prissetting i kioskene Pressbyrå og 7-Eleven i Sverige. Endringen betyr at franchisetakerne står fritt til å fastsette lavere priser enn de veiledende på varene i butikken.

Konkurrensetilsynet mente måten prissystemet var implementert i butikkene gjorde at kjedene ble oppfordret til å følge de veiledende prisene. Reitangruppen har nå gått med på å endre dette.

Union-nedlegging ikke i strid med konkurranselova

Nedlegginga av Union Fabrikker i Skien er ikke i strid med konkurranselovas forbod mot misbruk av dominerande stilling eller samarbeid som begrensar konkurransen. Det er Konkurransetilsynet sin konklusjon etter at tilsynet har vurdert saka på nytt.

Konkurransetilsynet har tidlegare vurdert saka på eige initiativ, og konkluderte i september med at nedlegginga ikkje vart råka av lovas forbod mot misbruk av dominerande stilling. I november fekk tilsynet ei oppmoding om å gripe inn mot nedlegginga, og tok derfor saka opp til ny vurdering.

samme er tilfellet i telemarkedet. I mobiltelefonmarkedet er det to nettoperatører (Telenor og Netcom) og et stort antall videreselgere av telefontjenester. Uansett hvor i landet en bor kan en gå inn på nettet og velge blant 10–20 ulike mobiloperatører. Flere av disse tilbyr en rekke ulike typer avtaler.

Ytterligere et eksempel på konkurranse som berører hele landet, er kjøp av elektrisk kraft. Den enkelte husholdning kan nå fritt velge hvem en kjøper

fra. En kunde i Berlevåg kan for eksempel velge mellom knapt tjue ulike leverandører av kraft til såkalt standard variabel kraftpris.

Eksempelene illustrerer at konkurranse kan gi lavere priser og kostnader og økt valgfrihet, til fordel for forbrukere i store deler av landet. Konkurranse betyr imidlertid mindre fortjeneste til bedriftene og deres eiere. Derfor er det fristende for bedriftene å forsøke å dempe konkurransen. Fra samfunnets

side er det derfor grunn til å ha et regelverk som setter grenser for bedriftenes atferd. En aktiv håndheving av Konkurranseloven bidrar til å beskytte konkurransen og dermed forbrukernes interesser, dels ved å gripe inn mot ulovlig atferd og dels ved å gripe inn mot fusjoner som kan føre til redusert konkurranse.

Konkurransopolitikk vil følgelig bidra til å hindre at store bedrifter utnytter sin markedsrett på bekostning av forbrukerne.

notiser

Ny forskrift om opplysningsplikt og bevissikring

Moderniseringsdepartementet vedtok i desember en ny forskrift om opplysningsplikt, bevissikring og behandling av overskuddsinformasjon i konkurransesaker. Den er en videreføring av forskriften med samme navn fra 1995, med nødvendige tilpasninger til den nye konkurranseloven. Den nye forskriften trådte i kraft 1. januar 2006.

Forskriften finnes på www.lovdata.no

Nye drosjesatser i områder med regulerte priser

I områder der drosjeprisene er regulert har Konkurransetilsynet økt de maksimale prisene med rundt fire prosent. Drosjebilene står imidlertid fritt til å ta lavere priser enn maksimalprisene. Bakgrunnen for økningen er at drosjer i områder med konkurranse har økt sine priser.

Reguleringen av maksimalpriser gjelder i områder uten konkurranse. I områder der det er konkurranse mellom drosjer eller drosjesentraler, kan drosjene sette prisene fritt.

Endringene gjelder fra 16. desember 2005.

■ Fraråder strengere regler for eierskap i oppdrettsanlegg

Konkurransetilsynet er kritisk til Fiskeri- og kystdepartementets forslag om strengere begrensninger på eierskap i oppdrettsnæringen. I en høringsuttalelse peker tilsynet på at det kan være store kostnadsbesparelser forbundet med sammenslåing av bedrifter, blant annet i form av rasjonaliseringer og stordriftsfordeler.

Høringsuttalelsen gjelder Fiskeri- og kystdepartementets forslag til endring-er i "forskrift om kontroll med eiermessige endringer i selskap mv. som innehar tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og regnbueørret i sjø". Departementet foreslår at dagens krav om tillatelse for oppkjøp som medfører at kjøperen får kontroll over mer enn

20 prosent av den totale produksjonen, endres til 15 prosent. Videre foreslås det absolutte taket som i dag er på 35 prosent senket til 25 prosent.

Konkurransetilsynet viser i høringsuttalelsen til at salg av fiskeprodukter inngår i internasjonale marked, og at norsk oppdrettsnæring således konkur-

rerer med utenlandske aktører om å selge sine produkter. Dersom den norske oppdrettsnæringen skal være levedyktig, er det en nødvendig forutsetning at produksjonsressursene utnyttes effektivt. Dette sikres blant annet ved å ikke legge unødige strukturelle begrensninger på næringen.

Strengt eierskapsbegrensninger kan hindre oppkjøp som ville være samfunnsøkonomisk lønnsomme. Konkurransetilsynet stiller seg derfor kritisk til de foreslåtte endringene.

■ Går imot endring av strukturvoteordningen for fiskeflåten

Konkurransetilsynet er kritisk til forslaget om å endre reglene for strukturvoteordningen slik at adgangen til å tildele nye strukturvoter oppheves. I en høringsuttalelse peker tilsynet på at strukturvoteordningen har bidratt til å fjerne overkapasitet i fiskeflåten, og dermed til mer effektiv ressursbruk.

Høringsuttalelsen, som er gitt til Fiskeri- og kystdepartementet, gjelder departementets forslag om endring i reglene for strukturvoteordningen, slik at adgangen til å tildele nye strukturvoter blir opphevet. Forskriftsendringen vil være midlertidig ved at departementet vil ta endelig standpunkt til strukturvoteordningens utforming når en evaluering av strukturtiltakene er sluttført.

Dagens ordning innebærer at dersom eieren oppgir alle konsesjoner for et fartøy og kondemnerer dette, vil rederiet få til delt 80 prosent av kvoten for det uttatte fartøyet til et gjenværende fartøy som har adgang til å delta i samme fiskeri(er).

Konkurransetilsynet viser i høringsuttalelsen til at salg av fiskeprodukter inngår i internasjonale marked, og at norske fiskere dermed konkurrerer med utenland-

ske aktører om å selge fisk. Dersom den norske fiskeindustrien skal være levedyktig, er det en nødvendig forutsetning at fiskeflåtens ressurser utnyttes effektivt. Strukturvoteordningen har bidratt til å effektivisere fiskeflåten og har således bedret norske fiskeres evne til å konkurrere.

I høringsuttalelsen anbefaler Konkurransetilsynet at strukturvoteordningen eller en ordning med tilsvarende virkninger består.

■ Eiere av gamle bygårder får øke husleien

Moderniseringsdepartementet bestemte 17. november i fjor at eiere av førkrigsbygårder i Oslo og Trondheim fikk heve husleien med ytterligere ti prosent fra nyttår. Dette er ledd i en gradvis avvikling av prisreguleringen som Stortinget i 1999 vedtok skulle skje over ti år.

Tilsvarende justering ble gjennomført ved forrige årsskifte. Leien kan likevel ikke økes mer enn til "gjengs leie" etter husleieloven. Utleieren kan i enkelte tilfeller også kreve inn et tillegg som

skal dekke utgifter både til ytre og indre vedlikehold. Dette ble i fjor satt til ni kroner i måneden per netto kvadratmeter og blir stående uendret neste år.

Endelig oppheving av husleiereguleringsloven vil skje med virkning fra 1. januar 2010. En opptrapping av de regulerte leiene på mellom 10 og 20 prosent årlig er i samsvar med forutsetningen for å oppheve loven, og vil lette overgangen til systemet for leiejustering i husleieloven.

Vil styrke dialogen med næringslivet

Konkurransetilsynet ønsker en tettere dialog med næringslivet, og tilbyr seg å besøke regionkontorene til Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Dette ble klart på et møte mellom tilsynet og NHO tirsdag 17. januar.

Tema for møtet var næringslivets behov for veiledning om konkurranseloven. Konkurransetilsynet har merket seg NHOs ønske om at bedriftene skal kunne få mer konkret veiledning fra tilsynet sin side.

Konkurransetilsynet har en lovbestemt plikt til å veilede bedrifter om hvordan konkurranseloven skal forstås og hvor-

dan den blir håndhevet. Slik veiledning gis blant annet gjennom generell informasjon på nettsidene, omtale av vedtak og avgjørelser i konkrete saker og svar på direkte henvendelser. Tilsynet kan også gi skriftlige veiledningsuttalelser, men en slik uttalelse er ikke bindende for tilsynets eller domstolenes senere avgjørelser i den samme saken.

I møtet med NHO ba Konkurransetilsynet om råd og synspunkter på hvordan veiledningen kan forbedres. Jevnlige møter med næringslivet er ett virkemiddel, og tilsynet og NHO ble derfor enige om å møtes to ganger i året. I tillegg tilbød Konkurransetilsynet seg å besøke NHOs regionkontorer.

Det er tidligere utarbeidet retningslinjer for Konkurransetilsynets veiledning om konkurranseloven. Retningslinjene er lagt ut på www.konkurransetilsynet.no.

Avsluttede saker

www.konkurransetilsynet.no

Vedtak

V2006-11 / 18.1.2006

Norgesgruppen ASA – konkurranseloven § 24 – pålegg om meldeplikt

V2005-26 / 20.12.2005

Fosen Trafikklag ASA – konkurranseloven § 29 jf. § 18 – overtredelsesgebyr – for sent innsendt melding om foretakssammenslutning

V2005-25 / 20.12.2005

Validus AS – konkurranseloven § 29 jf. § 18 – overtredelsesgebyr – for sent innsendt melding om foretakssammenslutning

V2005-27 / 16.12.2005

Norges Taxiforbund – ny forskrift om maksimalpriser for kjøring med drosjebil

V2005-24 / 9.12.2005

Smart Club ASA – konkurranseloven § 24 – pålegg om meldeplikt

V2005-23 / 9.12.2005

Lidl Norge AS – konkurranseloven § 24 – pålegg om meldeplikt

V2005-22 / 9.12.2005

Coop Norge AS – konkurranseloven § 24 – pålegg om meldeplikt

V2005-21 / 9.12.2005

Rema 1000 Norge AS – konkurranseloven § 24 – pålegg om meldeplikt

V2005-20 / 9.12.2005

ICA Norge AS – konkurranseloven § 24 – pålegg om meldeplikt

Avgjørelser

A2006-18 / 2.2.2006

Bergen Blomsterhandlerforening – Mester Grønn AS – konkurranseloven § 12 jf. §§ 10 og 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-16 / 2.2.2006

Catering Systems AS – Empakk AS – konkurranseloven § 12 jf. §§ 10 og 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-15 / 31.1.2006

Nettbuss Sør AS – Risdal Touring AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-14 / 31.1.2006

Nordtrafikk AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

23.1.2006

Norsk Stålpress AS – Sverre Kvernberg Agenturer – konkurranseloven §§ 10 og 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-13 / 20.1.2006

Odin ASA – Hydrakraft AS – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

A2006-12 / 19.1.2006

AS Oslo Sporveier – Wollum Management Consulting AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-11 / 19.1.2006

Nettbuss AS – Nordtrafikk Buss AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-10 / 19.1.2006

NSB Persontog og Nettbuss Sør AS – Arctic Express Buss og Reisebyrå AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-20 / 16.1.2006

Unicon AS – SMS Betong AS – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

Forts. neste side

Avsluttede saker**www.konkurransetilsynet.no***Forts. fra forrige side*

A2006-9 / 16.1.2006

Posten Norge AS – FSD HoldCo AB – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

A2006-8 / 16.1.2006

Nor Cargo Holding ASA – Lunde Gruppen AS – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

A2006-6 / 10.1.2006

Cardinal Foods AS – Den Stolte Hane AS – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

A2006-3 / 10.1.2006

Lersveen Holding – konkurranseloven § 12 – avslag på anmodning om å vurdere lovligheten av AOFs markedsadferd

A2006-5 / 9.1.2006

Nor Tekstilservice Drift AS – Rentex AS – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

A2006-4 / 5.1.2006

TINE BA – Synnøve Finden AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2006-2 / 3.1.2006

Jøtul AS – Krog Iversen & Co A/S – konkurranseloven § 16 – avgjørelse om ikke å gripe inn mot foretakssammenslutning

A2006-1 / 2.1.2006

Finansnæringens hovedorganisasjon – iReg.no ANS – konkurranseloven § 12 jf. §§ 10 og 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2005-44 / 21.12.2005

Posten Norge AS – FSD Holdco AB – konkurranseloven § 19 annet ledd – delvis unntak fra gjennomføringsforbud

A2005-43 / 21.12.2005

ECCO Sko AS – Agnar Hagen AS – konkurranseloven § 12 jf. § 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2005-42 / 13.12.2005

Hammerfest Staller AS – konkurranseloven § 12 jf. §§ 10 og 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2005-41 / 1.12.2005

IMS Health Norway AS – Farmastat AS – konkurranseloven § 12 jf. §§ 10 og 11 – avslag på anmodning om å gripe inn

A2005-40 / 23.11.2005

HSD Sjø AS og Stavangerske AS – Fosen Trafikklag ASA – konkurranseloven § 12 jf. § 10 – avslag på anmodning om å gripe inn**Hørings svar til**

30.1.2006

**Fornyings- og administrasjonsdepartementet
NOU 2005:18: Fordeling, forenkling, forbedring. Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner**

16.1.2006

**Finansdepartementet
Høring – nytt kapitaldekningsregelverk – utkast til lovendringer**

12.1.2006

**Fornyings- og administrasjonsdepartementet / Nærings- og handelsdepartementet
Teknisk standard i EØS – ny metode**

10.1.2006

**Samferdselsdepartementet
EU-kommisjonens forslag til forordning om kollektivtransport med jernbane og på vei, KOM (2005)319 endelig. Servicekrav og tildeling av kontrakter for offentlig trafikkbetjening – EUs arbeid**

20.12.2005

**Moderniseringsdepartementet / Kultur- og kirke departementet
Endringer i medieeierskapsloven**

12.12.2005

**Moderniseringsdepartementet / Fiskeri- og kystdepartementet
Endring av forskrift om kontroll med eiermessige endringer i selskap mv. som innehar tillatelse til oppdrett av matfisk av laks og regnbueørret i sjø**

Konkurransetilsynet legger fortløpende ut enkeltvedtak, avgjørelser, veiledningsuttalelser, hørings svar og påpekninger på internettssidene. Du finner sakene under meny punkt «Avsluttede saker» på www.konkurransetilsynet.no. Det kan ta noe tid før offentlig versjon av brevene er tilgjengelig. Ta eventuelt kontakt og be om innsyn.